

VEČERNI LIST

Posamezna številka 30 vln.

NEODVISEN DNEVNIK

Posamezna številka 30 vln.

Cene po pošti:

za celo leto . R 50.—

za pol leta . R 25.—

za četrt leta . R 13.—

za 1 mesec . R 4.50

Za Ljubljano mesečno 4.50

Izdajništvo in oprava:

Kopitarjeva ulica št. 6

Uredn. telefon št. 50

Kako se socialisti bijejo med seboj.

LDU Berlin, 14. januarja (DunkU.) Predsednik veleberlinske okrajne organizacije socialnodemokratske stranke pozivlje delavstvo, naj vendar že enkrat razpodi politične »žitarje«. »Sedaj se izdaja geslo za generalno stavko. Pristaši diktature in terorizma (komunisti) hočejo s krvjo svojih žrtvi izvesti svojo agitacijo, da bi na nesreči in bedi ljudstva in na razvalinah gospodarstva umovali svojo oblast.«

Poziv veli naposled: »Delavci! Sedaj gre za napredek ali pa za uničenje nemškega naroda!«

LDU Berlin, 13. januarja (DunkU.) Na podlagi izjemnega stanja je državni brambni minister (socialni demokrat) prepovedal tisk in razpečevanje komunističnih časnikov »Freiheit« in »Die rote Fahne« v pokrajinah izjemnega stanja.

V Delavsko zvezo!

V nedeljo 4. t. m. se je politično delavsko društvo razširilo v delavsko zvezo. Razmere ključje delavce na plan. Zdaj ob rojstvu države morajo vzeti k državi miš, tudi delavca. V občinskih, deželnih, državnih zastopih morajo sedeti tudi delavski zastopniki. Delavcu je treba politične moči!

Program »Delavske zveze« je, obrati vse pošteno delavstvo na politično fronto. Dati se mu mora v javnosti njegovo mesto. Delavčev zaslužek delavci! Njegovi rodbini zdravo stanovanje, njegovi starim letom preskrbo, njegovi osebi spoštovanje, kakor vsakemu drugemu državljanu. Delu gre v krščanski družbi prvo mesto. V razkristijaneni družbi pa uživa čast sleparstvo in lenoba! To nas uče trde ramere današnjega časa. Pošteni delavci, umorite!

Na krov, prijatelji! Zaneslost bi se utegnila maščevati. Glejte, kaj delajo z Vami! Kaj počne Kristan, Bukšeg, Korač! Kako je s prehrano? Kako je s cenami? Kako je z živili? Ustavite si takoj podružnico! Vstopite vsi, prav vsi v »Delavsko zvezo«. Izvolite krajevni odbor.

Po številu organiziranih delavcev se bo razvelo.

Nevelo delavskih poslancev. Na delo torej! Ne pustite, da bi Vas siličili še dalje brezvestni kapitalisti. Ne pustite, da bi liberalne močotce podpirali socialistični voditelji. O uspehih poročajte!

Ljubljana — pisarna »Delavske zveze«, Stari trg št. 8. III. nadstropje. Odbor.

Podružabljenje po zadrugištvu.

Oče Lassalle je učil socialiste, naj ustanavljajo z državno podporo produktivne zadruge. Potom produktivnih zadrug bi se po njegovem mišljenju najlažje prišlo do socializacije produktivnih podjetij. Toda socialisti dolgo časa niso imeli druge inteligence nego žide med seboj, a to ni sposoben element za produkcijo, ampak za trgovino. Tako so socialisti precej pridno ustanavljali konzumne zadruge, a produktivne prav malo. Za konzumne zadruge je vobče treba manj inteligence, na drugi strani pa so mnogo bolj dobičkonosne. Na Slovenskem in Hrvatskem so socialisti ustanavljali tudi samo konzume, pri katerih so molzli vsi njihovi agitatorji in politični voditelji brez velike izjeme. Kjer so hoteli imeti socialisti politično agenturo, so pa naredili konzum, ki je preživel glavne agitatorje. Namen posvečuje sredstva, tega »jezuističnega« gesla se protijezuistični socialisti, kadar je treba, pridno poslužujejo.

Ko je prišla lansko leto socialna revolucija, bi morali socialisti po

naukih vseh svojih papežev, kakor so bili Marx, Engels, Lassalle, Bernstein, Kautsky, Bebel itd. izvesti svoj program. A so ga strašno polomili v Nemški Avstriji, v Nemčiji, Poljski in Češki. O Jugoslaviji niti ne govorimo, ker v njej socialdemokracija ni imela voditeljev, ampak samo pobiralce tedenskega in mesečnega strankarskega »davka«. Da bi vpeljali podružabljenje pridelovalnih podjetij, bi trebalo dobro izvežbanih strokovnjakov. A socialisti so imeli same konsumarje! To je bolj neslo!

Jugoslovanski socialisti, pravzaprav njihovi voditelji, se niti ne zavedajo, da so jo polomili. Ti sploh zelo malo vedo, kaj je socializem. A nemški sodrugi uvidijo, da niso bili kos svoji nalogi, ko je šla revolucija skozi srednjo Evropo. Na Dunaju so začeli združni soc. krogi izdajati polmesečno malo slučajev le s konzumi. Produktivno »Die Neue Erde« (Nova Zemlja.) Njen program je: »Nova Zemlja se bojuje za najhitrejšo in najpopolnejšo zgradbo socialistične družbe na najsvobodnejšem temelju. To hoče doseči s tem, da vsakega posameznika pritegne v živahno sodelovanje in k osebni iniciativi. Veliko sredstvo za to je, da se načrtoma razvija sovjetska organizacija. Trudi se, da bi dosedaj ne dovolj uvaževani obliki združnega socializma priporila upoštevanje.«

V založbi »Nove Zemlje« je izšla brošura »Podružabljenje gospodarstva po zadrugištvu«. Brošura začenja s stavkom: »Dosedaj še nismo javno priznali, da pomeni svetovna vojna ... katastrofo za stranko proletariata.« Socialisti niso bili pripravljeni. In vendar so jih Marx, Kautsky, Maks Adler, Bauer itd. učili, da je delavska zadruga producentov in konsumentov podlaga, na kateri se bo morala zgraditi socialistična produkcija. Delali so izvzemši malo slučajev le s konzumi. Produktivne zadruge so zanemarjali. Brošura vsebuje tudi to zanimivo priznanje: »Naše načelo je: malo posestvo naj ostane, kjer je to umestno in za take, ki ga sami, brez tuje delavske moči obdelujejo; veliko posestvo se naj prizna zadrugam, občinam in državi.« Mimogrede omenjeno, jugoslovanski socialist Korač je delil veliko posest svojim strankarskim pristašem, ne zadrugam, občinam in državi. Ali je socializem v vsaki državi drugačen?

Naša krščansko-socialna struja je produktivne in konzumne zadruge ne samo priporočala, ampak tudi snovala. Ne, da bi ž njimi mastila svoje voditelje, ampak v blagor in v odgojo ljudstva, da izvaja krščansko dobro delo: drug za drugega. Kdor se hoče o tem natančneje poučiti, naj čita Krekov Socializem in Ušeničnikovo Sociologijo.

Socialiste pa vabimo, da se naročijo na naš list, da bodo dovolj informirani o novih pojavih v svojih vrstah.

Sumljivo reševanje valute.

Ljubljanski dopisni urad ali bolje rečeno dr. Žerjav proglašajo, da je zamenjava krona z novim dinarjem v relaciji 4:1 vsled ministrskega sklepa gotova stvar.

Belgrajski listi istega datuma pa poročajo drugače. Tudi ministrski svet se ni izdal nobenega uradnega komunikeja o tej stvari. Zato vlada v javnosti še nezaupanje, ali so vesti o rešitvi valutnega vprašanja, kakor jih širi dr. Žerjav, resnične ali pa samo prikrit maneuver vlade, ki se pod našim javnim pritiskom iz političnih razlogov umika in je navidežno opustila izmenjavo 4:1.

Naš pritisk in pritisk Ervatov je rodil umikanje vlade. To stoji in naj se »Jugoslavija«, ta poslušna dekla dr. Žerjava, tudi na glavo postavi! Pamet ji je zmešal

menči sinočni brzovaj »Slovenca«, ki ugotavlja, da je vlada že pred 14 dnevi doletela razmerje 4:1. Da se je vlada nato še enkrat posvetovala in revidirala svoj prvotni sklep, menda »Jugoslavija« ne bo pripisovala svojemu vplivu! Če pa je vlada valutno vprašanje res tako rešila, kakor poroča dr. Žerjav, bomo vzeli na znanje, kadar bo izdal ministrski svet jasen uradno komunike, ki ga v tako važni zadevi pričakujemo.

»Beogradski Dnevnik« z dne 13. jan. trdi, da cela vlada stoji na stališču dr. Veljkovića, da se obdrži razmerje 1:4. Tudi dejstvo, da hoče vlada na nove dinarske novčanice pritisniti kronsko veljavo v štirikratnem iznosu, vzbuja sum, da vladni ukrep ni odkritosrčen.

Slovenske žene, snubijo vas!

Pred pustom navadno snubijo fantje dekleta; to je že stara navada. V politiki snubijo stranke, katere se bojé padca, volilce pred volitvijo, tudi to je stara navada. Nekaj novega pa je, da sedaj snubijo tudi Vas, slovenske žene, matere in dekleta. Ve, ki ste med vojsko nosile v zaledju največjo skrb, pretrpele največ žrtvi in gorja, ste postale kar naenkrat središče zanimanja v protikrščanskem taboru.

Kako to? Nihče ni razumel Vaših žrtvi med vojsko, smejali so se Vam ti današnji snubci, češ, kaj delate. Nihče ni pomislil, da je Vaše delo težko in da so Vaše od skrbi in solza prečute noči veljale Vašim možem, očetom in sinovom. Namesto vsaj nemega občudovanja ste zrlle le zaničljiv posmeh. Vaša edina moč je bila trdna vera v Boga, pomoč Vam je delila edino cerkev in vera ter Vaše vzorne krščanske organizacije. Drug Vas ni poznal.

Vojska je minula, marsikdo vaših se je povrnil domov, morda zdrav, morda invalid. Mnogo jih je ostalo tam na daljnih ruskih starih ali na kraški zemlji. Ti se ne vrnejo več, postali so vojskino žrtve. Tisoči ječe še danes v vojnem ujetništvu in čakajo povratka v domovino. Domovina jih bo sprejela prenovljena in svobodna. Kdo je pripomogel, da je domovina svobodna? Ve slovenske krščanske žene se niste ustrašile bajonetov, se niste zdale zaporov, zbrale ste se v velikansko, skoro polmilijsko armado in ste soglasno, kakor ena sama, izjavile, da hočete Jugoslavijo. Ne majhna zasluga Vam gre za to delo. Kot zavedne Slovenke ste se organizirale, stavile ste tudi svoje zahteve. Med njimi je bila zahteva po splošni, enakopravni in direktni volilni pravici za vse ženske. Ljudska stranka (SLS), ki je prava zastopnica ljudstva, je sprejela Vaše zahteve v svoj program, delovala povsod za uresničenje. Ve ste ji stale trdno in nemojno na strani. Delavci, kmetje in obrtniki so solidarno sklenili svoje vrste ter Vaše težnje in zahteve vstrajno in odločno podpirajo.

Nasproti Vašim zahtevam so nastopili liberalci s celim štabom kapitalistov, liberalna buržuazija s svojimi protiverskimi Narodno socialno stranko in Samostojno kmetno stranko. Ti odrekajo Vam pravico do volitve, zmerjajo Vas s tercijskimi in farškimi kuharicami. Ne odrekajo pa volilne pravice ženskam, ki so pohajale v srednjo ali meščansko šolo. Pravijo, da večina teh trobi v njih rog. Da pridobe zase več glasov, dajo tem volilno pravico.

Ena stranka je, ki se ženske volilne pravice od ustanovitve Jugoslavije pa do danes sploh spomnila ni, in to je socialna demokratska stranka. Kaj jim je bilo mar za ženske. Lovili so kaline na svoje limonice ves ta čas. Pazili so, da so zasedli važna mesta v deželni vladi. Da so s pomočjo državnega denarja dobili v roko agitacijsko sredstvo za svoje kaline, državna oblačilnica, Vojna zveza itd., kjer oddajajo svojim ljudem cenejšo blago, kakor ostalim, ki niso njih pristaši. Pobrnili so se, da so sklenili zvezo s kapitalisti v svrhu boja proti »klerikalcem«, da bi odpravili prej ko mogoče krščanski nauk, da

bi vrgli vero iz šole, da bi s tem duševno ubili vaše otroke. Poslali so v Belgrad v vlado tri ministre. Ti ljudje so zavedli našo državo na rob propada.

Danes stradamo! Kdo? Mi revni proletarci! Kdo je kriv? Socialisti Bukšeg! Danes zmrzujemo! Kdo? Zopet mi revni proletarci!

Kdo je kriv? Kristan! In stranka, ki ima na čelu take ljudi, ki ima v vladi take zastopnike, danes z velikim hinavstvom protestira proti krivicam, ki se gode ženski, ker ji vlada sporazumno s socialističnimi ministri ne da volilne pravice.

Vas rabijo danes socialisti. Boje se, da bodo propadli. Snubijo sedaj Vas in Vas vabijo v svoje vrste, čeprav Vas imenujejo neumne tercijske itd. Vi se jim smejite, ker poznate dobro te Vaše snubače.

Ostane Vam eno. Idite na delo! Kakor ste se žrtvovali med vojsko za svoje može, brate in sinove, kakor ste požrtvovalno nabirale podpise za Jugoslavijo, tako požrtvovalno in navdušeno idite v boj za naša krščansko socialna načela, idite v volilni boj za naše kršč. socialnih organizacij, ki spravijo Vaše pravice na dan, ko Vam jih drugi odrekajo. Vaša in naša stvar bo zmagala! Pokazati morate Ve same, da hočete boj in svoje zahteve izpeljati do konca. Torej na plan! Z Vašimi snubači pa napravite tako, kakor napravi gostilničar, ko meče pretepače iz gostilne. Vaš klic: Ven z volilno pravico za ženske, naj odmeva v zadnjo kočlo! Dol s socialistično in kapitalistično vlado! Na dan z ljudskimi pravicami! Na dan s splošno žensko volilno pravico! Živela krščanska misel med slovenskim ljudstvom! Žene, matere, dekleta, na plan za Vaše pravice! Le tako bo naša zmagala na celi bojni črti. Bog z Vami!

Politične novice.

+ Cenzura divja. V ponedeljek in torek je bil »Večerni list« od dr. Žerjava zaplenjen. Kar tri članke nam je pobral. Sedaj je tudi socialist s svojo nežno cenzuro malce poščegetal. Ti so sedaj vsi nesrečni in se sprašujejo, kako je mogoče, da jim dr. Žerjav konfiscira njihov socialistični program. Naj bodo potolaženi. Njihov program je konfisciran v Belem gradu že od tistega dne, ko so stopili s kapitalisti v srčno in dobičkanosno zvezo. Če ne bi socialisti podpirali demokratske kapitalistične vlade, pa bi danes ne tožili nad cenzuro, ki divja po Sloveniji še hujše ko na Hrvaškem.

+ Delavski shod v Mežici. Na svetih treh kraljev dan se je vršil pri nas dobro obiskan politični shod. Poročal je g. državni poslanec Smodej, kateremu bodi na tem mestu izrečena prisrčna zahvala v imenu vseh krščansko mislečih zborovalcev. Ko so zvedeli naši socialni demokrate, da se bode vršil shod, katerega smo naznanili po lepakih, so hitro brzjavili v Ljubljano po govornika. Čakali so ga zaman, milo se jim je storilo pri srcu, ko so dobili obvestilo, da ga ne bo. Ampak, kdor je prebrisan, si že zna pomagati. Tako so si tudi naši sociji pomagali, čeprav le slabo. V

prodajalni konsumnega društva imajo mladega fanta, katerega so pripravili do tega, da je šel z njimi shod razbiti.

Prikorakali so sociji z mladim gospodjem na čelu v dvorano. Mladi govornik z dolgo cigaro v ustih, v drugi pa notes, v katerega je zapisoval besede našega govornika. Večkrat smo zapazili, da je omenjeni gospod sešel v žep. To obnašanje pa smo si tolmačili na ta način: ker je naš govornik precej hitro govoril, si mladi mož ni mogel vseh besedi zabeležiti, zato jih je pa kar v žep tlačil, češ, jih več spravim pod streho. Tako so se pripravljali v svesti si, da nam razbijejo shod. Ko je naš govornik končal, so spravili svojega gospodičja na oder, mepč, da bo delal čudeže. Začel je udrihati čez sedanje soc. demokratsko vlado. Začuden so se pričeli spogledovati soc. demokratije po dvorani. Z obrazov jim je bilo brati vprašanje: ali smo prišli že tako daleč, da moramo pljuvati v svojo skledo. Bili so kot mokre vrane. Stavili smo tudi dve resoluciji; prva se je nanašala na naše ujetnike v Italiji, da bi se ti reveži že enkrat rešili muk. Kar je bilo krščansko mislečih, so vsi kot eden glasovali za resolucijo. Socialni demokratije so bili proti. — Druga resolucija se je nanašala na žensko volilno pravico, za katero so ženske po krivdi sedanjice vlade osleparjene. Naši so vsi glasovali za to, socialni demokratije so pa rekli, da ne potrebujejo žensk, češ, ker itak sami lahko volijo. Čujte! V Ljubljani pa isti socialisti prireajo protestne shode za žensko volilno pravico. Cenjeni sodrugi, ali se vam nič ne odprejo oči? Ali ne vidite, kako vas vlečejo? S povešenimi glavami so se ob zaključku soc. demokrati odstranili iz dvorane. Tovariši rudarji! To naj vam bo za spoznanje! Le krepko naprej. Na svidenje!

— **Bistrica v Rožu.** Stari režim iz propadle Avstrije noče izginiti, celo vedno bolj in bolj se hoče uveljavljati in vladati. Prihujeno sredstvo nekdanjih mogočnikov, ko so imeli vso moč v svojih rokah, je bil terorizem in sila, brutalnost in brahijalnost. Z razumom in poštenimi sredstvi se od avstrijskih vlad odgojena nemškutarja ni znala bojevati. To žalostno dedščino je prevzela, kakor se vidi, sedaj socialistična stranka. Prevzela pa je dedščino s celim inventarjem, to je z vsemi lastnostmi, s katerimi se je ponašala svojčas nemškutarja. Čudno to tudi ni, saj nosijo med delavci zvonček še ravno tiste osebe, kot so ga nosile prej. Prej poslušni nemškonacionalni »špicelni« so postali čez noč navdušeni sociji. Za socialistično organizacijo se kaj lahko skrje nemška agitacija. In vidi se, da jim gre ta agitacija v cvetje in tudi že rodi sadove. Prej so ovajali narodno čuteče delavce ravnateljju, zagrizenemu Nemcu, da jih je ta postavljaj na cesto, sedaj v Jugoslaviji pa ti oblastni gospodje nimajo več tega poguma. Zato so prevzeli ta posel rdeče pobarvani »Sudmarkovci«. Morda so kje drugod res delavci mnenja, da mora biti strokovna organizacija enotna in pritiskajo zaradi tega na tovariše, da se enotno organizirajo, ter jim zaradi tega delajo silo. Ali na Bistrici pa vsak otrok lahko vidi, da imajo s socialistično krinko ognjeni nekaterniki povsem drug namen. V kratkem bo pri nas plebiscit, ljudsko glasovanje. Mnogi so res tako navivni, da mislijo, da bodo ti ljudje glasovali za Jugoslavijo. Mnogi bodo res glasovali, kakor jim srce in pamet velevala. Ti pa so bili zmerom naši. Že prej se pri raznih volitvah niso dali oplasiti, in upamo, da se tudi sedaj ne bodo. Ali nemškutarja pa misli, da se bo najlažje zopet dvignila, ako se posluži, vsaj po imenu, še internacionalne socialne demokracije, da napravi še nekoliko zmešnjave med delavci in vjame še nekaj glasov za Nemško Avstrijo. Med kmečkim ljudstvom nimajo nobenega upanja, da bi dobili kaj glasov za nemško podrtijo, kmetje so na lastni koži občutili, kako zna nemščur gospodariti, ko pride do moči. Saj se niso daleč časi, ko so ravno ti ljudje, ki se danes kar cedijo ljubezni do delavstva, razbijali delavske shode, pretapali govornike. In kaj pravim, tiste čase, saj še dandanes kričijo: »Heil Deutschösterreich!« in pojejo »Die Wacht am Rhein«, dasi bi morali Boga hvaliti, da so v Jugoslaviji, ter jim ni treba stradati, kakor njihovim bratcem v B pasu. Iz povedanega sledi jasno, da vse surovosti, ki so jih deležni naši delavci, izvirajo iz ene-ga vira, to je iz slepega narodnega sovraštva. Velika naivnost je sploh, misliti, da bodo ti ljudje glasovali za Jugoslavijo, katero smrtno sovražijo.

— **Kristana so socialisti sklenili odpo-klicati iz vlada.** Tako smo poročali pred 10 dnevi. Soc. demokratska organizacija do danes ni še tega zanikala. Tudi »Naprej« o tem trdovratno molči. Ko se je gospod Kristan vrnil s svojega dunajskega potovanja, je takoj uradno naznanil, da mu nobena organ. se ni naznanila, da bi bila storila kak tak sklep. Mi smo Kristanovo naznanilo objavili, »Naprej« pa tudi tega ni objavil. Sedaj pravijo socialisti, da so to sicer res sklenili, da pa jim je vse eno, če odstopi ali ne. Prav! Naj le še dalje nosi odgovornost za delovanje osrednje vlade v Belem

gradu in za dr. Žerjavovo paševanje v Ljubljani. Toda sedaj bode delavstvo spre-gledalo!

— **Socialisti v strahu za Maribor.** »Naprej« z dne 14. t. m. je prinesel o našem mariborskem zborovanju poročilo svoje vrste. Glasi se: »Večerni list je prinesel namreč na prvem mestu vest o velikanski delavski manifestaciji v Mariboru, na kateri je govoril tudi neizogibni ljubljanski Kremžar. Poizvedovali smo, kje je bila ta manifestacija in nazadnje vendar izvedeli, da se je vršila poleg bivše javne hiše v Florarski ulici.« — Glasilo nemškutar-skih socialistov v Mariboru »Volksstimme« je prineslo podobno poročilo s pristavkom, da so se omenjenega shoda udeležili le »preoblečeni farji«. O dr. Lenardovem predavanju na tejaj, ki se je vršil popoldne pred shodom, pišeta oba lista, da je premleval pred deseterico poslušalcev »stare fraze« o kršč. socializmu in soc. demokraciji. — Strašno hudo jim mora biti, ko se naša organizacija povsod tako odločno giblje. Laž jim služi v tolažbo. Ujeli so se sami, ker dr. Lenard ni govoril o kršč. soc. in soc. demokraciji, marveč o socializaciji. Navzroč je bil poleg dr. Lenarda le še en duhovnik, ki pa tudi ni bil preoblečen. Polna dvorana v Florarski ulici je grmela odobravanja za kršč. soc. načela. Zato so zaman vse laži, ki jih širi socialistični dr. Farbar v rdeči deželi Bedakov o naši organizaciji. Mi gremo na-prej — vi pa nazaj! In zato vas je strah, sodrugi!

— **Socialistično mnenje o ženski vo-lilni pravici.** Iz delavskih krogov: V ne-deljo so metali v Mestnem domu socia-listi ženskam v obraz lepe besede o enako-pravnosti žene. Kaj pa mislijo o tam v res-nici, se razvidi iz besed, ki jih je zabrusila neka socialna demokracija v Pollakovi to-varni v obraz neki naši članici, ko sta govorili o ženski volilni pravici. Rekla ji je: »Ali misliš, da smo mi tako neumni, da bodo potem vaši dobili večino, ko je to-liko neumnih »bab«? Ko že ženske same govore take stvari, se pač lahko vidi, ko-liko dajo ti ljudje na ženske in da jim me-čejo lepe besede le iz strahu pred njimi, ne pa iz resne volje, dvigniti žensko na ono mesto v družbi, ki ji po božji in člo-veški pravici gre.

— **Batinanje v Koritni.** O tem dogo-dku naš list ni smel poročati, a stvar se ne da potlačiti. Kakor poročajo hrvaški listi, je djakovska okrajna oblast izvršila pre-iskavo in proti prizadetim orožnikom vlo-žila ovadbo na pristojno orožniško povelj-stvo. Kmetom se je dal napotek da go-zdarja Wittmann naznanijo sodišču. Pre-iskava je v teku.

— **Socialna demokracija in komuni-zem.** Iz Trziča nam pišejo: Da znajo naši socialisti biti tudi komunisti, so pokazali na shodu pri Sv. Ani. Shodek je bil v go-stilni. Eden izmed rdečih predloga, da se bo v znamenje, da smo vsi enaki, pilo samo iz enega kozarca. In vsi navzroč so pili iz skupnega kozarca. Tako so pokazali zpo-rovajci, da so komunisti. Sentenci pa še dalje mislijo in zato so si mislili, da bi bilo dobro, ko bi bogati Erloh iz Bistrice imel malo več smisla za komunizem in tudi de-nar porazdelil med reveže. Za tak komun-izem pa ni hotel biti.

— **Napredni nazori demokratskega ministra.** Zagrebška »Tribuna« poroča, da se je minole dni v Zagrebu sešel demokratski minister z nekaterimi uglednimi uradniki. Beseda je nanesla tudi na uradniško vprašanje in urad-niki so ministru odkrito povedali svoje mnenje. Nič manj odkrito jim je le-ta odgovoril: »Ako vam, gospodje beam-terji, ni prav, pojdite na Jelačičev trg prodajati časnike. To danes nese.« Na opazko, da ob takih razmerah ne bo nihče več hotel v uradniški poklic kot sodnik ali upravni uradnik, je odgo-voril minister: »Kaj za to! Mi ne po-trebujemo niti kvalificiranih sodnikov, kaj šele uradnikov. V Srbiji in Mace-doniji imamo tudi sodnike brez kvali-fikacije, pa gre izvrstno!« — Kakor se vidi, hoče »najnaprednejša« demokrat-sko-socialistična vlada celo Jugoslavijo pobalkaniti, da bo mogla v njej brez ovire udeleževati svoje absolutistične nagone.

— **Srbska radikalna stranka,** ki jo vodita Pašić in Protić, je izpremenila svoje ime v »Radikalno stranko Srbov, Hrvatov in Slovencev«.

— **Nemčija se vrača k veri.** »Neue Züricher Zeitung« je priobčila božje-no premišljevanje iz južne Nemčije, v kate-rem pisec naglašava veliko brepomenje po večnih vrednotah, ki se javlja v nemškem ljudstvu po strašnih, nasprotst. polnih doživljajih zadnjih let. Vse častno, »zemelj-sko, na kar se je opiral nemški narod, se je zrušilo v prah ali se izkazalo kot ma-lenkostno, ničevno. Vse čuti praznoto. Fni iščejo tolažbe in pozebe v hrupnem vse-lju in telesnem uživanju, a to je manjšina; velika večina pa »shrepeni po luči, miru, notranji tolažbi, ljubezni, po odršilnih in zadostilnih močeh, po duhovnem kralje-stvu. Danes, ko smo premagani, ponižani

in revni, so mnogi med nami mnogo bliže bežiču, nego v letih obilja, sijaja in moči.«

— **Veliko razočaranje nad materiali-stičnim socializmom v Nemčiji.** O tem piše južni Nemec v »Neue Züricher Zeit-ung«: »Socializem so imenovali vero, in nekaj takega je pač tudi bil, ko so stale mase spodaj v opoziciji. Toda ko je z re-volucijo prišla njegova ura v Nemčiji ter ga je mogočen val ponesel daleč ven pre-ko delavskih mas in ga dvignil do moči, je kmalu nastopilo veliko razočaranja. Iz-kazal se je kot reven na idejah, na dušev-ni sili, na razmahu svetovnega prepriča-nja in pozitivnemu delu. Revolucija je po-stala mezdn gibanje. Materialnost, go-spodarstvenost je zadušila njegove mi-selne sile. Njegova duševna vsebina je bi-la revna in duševnih ljudi ni mogla trajno zadovoljiti. Njavno poplemenjenje, ki naj bi po dogmi socializma z revolucijo prišlo med množice, je izostalo. Revolucijo je spremljalo vse preveč človeškega od spo-daj in zgoraj. Tako prešinja danes naš na-rod globoka duševna nezadovoljnost daleč notri v delavske množice. Doživeli smo gorostasne usode, toda kar nas je najprej napolnjevalo z brezinejnim začudenjem in kar smo kasneje pozdravljali z radostjo ali vsaj odobraval — naših duš ni nasitilo, nasprotno nam je še-le prav vzbudilo la-koto. V tem čudnem razpoloženju bo pra-davni glas iz večnega sveta, ki ga nosi v duže božični čas, našel v nemškem srcu sprejemljivost, kakor še malokdaj.«

Dnevne novice.

— **Tiskovna pomoč.** Sklepni stavek včerajšnjega članka »Dr. Žerjavova cenzura ubija svobodo časopisja« se mora glasiti: »Ako g. dr. Žerjav nima drugih sredstev, da vzdrži sebe (ne šiba-) in vlado na krmilu potem naj kar danes odstopi!

— **Podraženi denarni poštni ovitki.** Ravnateljstvo pošte naznanja: Vsed podražena papirja in tiskarskih pro-izvodov je morala poštna uprava po-dražiti ceno denarnih ovitkov počenši s 15. t. m. od 16 na 30 vin. komad.

— **Slepa pravica.** V Sarajevu je neki Dušan Janković ukradel pečat deželne vla-de in z njim ponarejal izvoznice. Na ta na-čla je »zaslužil« 55.000 K. Za to je bil sedaj obsojen na 8 mesecev ječe, a v kazni so mu vračunali 6 mesecev preiskovalnega zapora. V Varaždinu so pa istočasno obso-dili nekega slugo, ki je prešteljal nekaj bankovcev in zaslužil s tem par kronic, na dve leti ječe.

— **Pritožbe beguncev.** Prejeli smo pri-tožbo, da naše oblasti na demarkacijski čr-ti postopajo ne le strogo, marveč včasih celo surovo. Pa to bi ne bilo najhujše. Ka-kor znano, mora vsak popotnik iz zasede-nega ozemlja imeti seboj italijanski potni list, ki pa mora biti vidiran tudi od jugosl. zastopnika v Trstu. Sedaj pa se je ta go-spod Marković mudil na dopustu. Zato se-veda ni vidiral potnih listov. Ljudje so pri-šli brez jugoslovanskega vizuma v Slove-nijo. Bili so zato od ljublj. policije občutno kaznovani. Prav je, da je red. Ne gre pa, da bi moral ves promet prenehati, če gre gospod Marković na dopust. Ali naj radi njegovega dopusta ustavimo ves promet? Malo več obzirnosti, posebno do ljudi, ki v Jugoslavijo ne prihajajo kot sovražniki!

— **Oderuštvo.** V Zadru so tisočaki iz-gubili vrednost, ker jih nihče noče razme-njati. Opaža se tudi, da izginjajo manjši bankovci iz prometa. To ni slučajno, mar-več nekateri oderuhi izbirajo korist iz te-ga. Obvestilni urad v Splitu doznava, da leži v zavodu »Banca popolare« nakupi-čeno za 18 milijonov bankovcev, katere ljubosumno čuvajo.

— **Arditski banditi.** Pred kratkim sta v Zadru prišla dva ardita v sokolsko dvo-rano, kjer so bili člani zbrani s svojimi družinami. Ardita sta začela pretiti, da bosta vrgla bombe. Člani so morali zapu-stiti sokolsko dvorano. Drugi dan je pol-kovnik Dagnino prišel k upravi in izjavil, da se bo ugotovilo dejstvo ter je v imenu vlade obžaloval dogodek, obenem pa na-glašal, da se store najenergičnejši koraki, da se taki dogodki ne ponove.

— **Roparji v Dalmaciji.** Pred kratkim je petorica razbojnikov prežala na dva ameriška mornarja z namero, da ju oropa. Ko sta prišla, so ju obkolili. Med tepežem je bil mornar Langfork uboden z nožem na levem bedru. Ko je redarstvo doznalo za zločin, je pohitelo na lice mesta. Neza-vestnega mornarja so prenesli v bolnišni-co. Tam je drugo jutro umrl. Redarji so v poljski koči našli zlikavce in jih aretirali.

— **Telefonski pogovori z Nemško Av-strijo.** Od 1. januarja 1920 so dovoljeni za enkrat z Nemško Avstrijo telefonski pogo-vori samo med Ljubljano in Dunajem, med Ljubljano in Gračem in obratno. Navadni triminutni pogovor stane 16 kron. Med drugimi slovenskimi kraji in Nemško Av-strijo telefonski pogovori niso dovoljeni.

— **Novi davki graške mestne občine.** Graški občinski svet razpravlja o deset novih davčnih predlogih: o zvišanju za-mudnih obresti na zastanke od občinskih doklad, o davku na porabo elektrike, pe-

nečih se vin, o davku na časniskre ogla-ve, kolesa (bicikle), biljarde, glasovirje, pre-nočišča za tuje, o davku na zemljiško vrednost, o ponovnem zvišanju vozniških listkov in oddaji višjih stanovanjskih na-jemnin.

— **Poštnina v Avstriji.** Od danes na-prej veljajo v Avstriji sledeče določbe gle-da poštne pristojbine: navadno pismo 40 vin., dopisnica 25 vin.

— **Listnica uredništva.** Dopisov brez podpisa ne moremo priobčevati. To velja piscu dopisa o razmerah pri Spl. kr. banki, kakor tudi neznanemu piscu, ki pravi, da piše v imenu čevljarske zdru-gue o zadevi usnja. Vsak dopisnik naj nam zaupa svoje ime, ki ostane tajno.

— **Valuta na zagrebški borzi 13. jan.** Dolar (100): 8350 K; lev (100): 175 K; rubelj (100): 118 K; češka krona (100): 170 K (blago); dinar (100): 370 K; frank (100): 880 K; marka (100): 202 K; lira (100): 685 K.

Ljubljanske novice.

— **Ij z mestnega magistrata.** Volilni imenik za Ljubljano mora biti gotov ob 31. t. m. Pri sestavljanju imenika je zapo-slenih 8 uradnikov, ki delajo 6 do 7 ur na dan. Pretečeno leto je bilo na rotovžu vje-zenih 23.072 spisov, pri mestnem šolskem svetu 2391, pri predsedstvu 535.

— **Ij Zoper navijalce cen, verižnike in ho-topapce v Ljubljani.** Pri centrali urada za per navijalce cen v Ljubljani so se do se-daj izrekle sledeče obsodbe: Trgovca Josip Benedikt v Prešernovi ulici je bil obsojen na 6000 kron globe, 2 tedna zapora in op-lembo 81 parov gamaš, ker je hotel na-služiti pri vsakem paru gamaš 60 kron. Maks Cernak, solastnik trgovine Cernak in Komp., na Vodnikovem trgu 2 je bil obso-jen na 5000 kron globe in 10 dni zapora za-zapad 20 kg čokolade, ker je prodajal čo-kolado po 28 K tablico, dasi je bila om-čena cena tablici v izloženem članku 24 K za tablico. — Najemnik restavracije v Narodnem domu Bogomir Šlahla je bil ob-sojen na 10.000 kron globe, 2 tedna zapo-ra in zapad 63 hl belega vipavskega vina, ker je prodajal to vino, ki ga je kupil po 11 K liter po 18 kron liter, in je na ta na-čin zahteval zase 63,3 odstotkov bruto do-bička. — Zadruga gostilničarjev zastopa neprimerno navijanje cen svojih članov, tem, da označa za primeren 54 odstotkov bruto dobiček pri vinskih izdelkih. To je vložila tozadevni memorandum na politi-sko ravnateljstvo, katero ga je odstopilo uradu zoper navijalce cen, verižnike in ho-topapce. Naravno, da ta urad pri obstojnosti visokih nabavnih cenah vina ne more pr-trditi temu čudnemu stališču zadruge go-stilničarjev in da bo brezobzirno nastopil proti prekomernim dobičkarjem. — Tudi mesarica Terezija Lovše se noče pokoriti oblastvenim odredbam; prodajala je 14. t. 1920 goveje meso po 18 kron kg, akoravno je oblastveno določena cena 15,70 kron. Za ta prestopok je bila obsojena na dva tedna zapora. — Vsi navedeni so proti od-redbam vložili priziv.

— **Ij Pijanci in narodna himna.** Političko ravnateljstvo razglša: Neprestano doha-je deželni vladi opozorila glede mušnih slučajev, ki se dogajajo v javnih lokalih, to-godba zaigra narodno himno, ali pa himno kake zavezniške države. Zgodi se rado, da kaka čisto neumetniška godba ali cigan-upletejo med druge točke himno. Gosti se-vedo prav, ali morajo vstati ali ne. Pri tem se zgode običajno neprijetni konflikti, ki razžrepi ljudje drug drugega dolže neprijet-nizma in prihaja žal do pretepov. Radi tega se po navodilu deželne vlade za Slovenijo prepoveduje igranje narodnih himen v go-stilnicah, kavarnah in drugih javnih lokalih. Igrati jih je dovoljeno samo ob slavnostnih prilikah in na takem mestu v vspeodu, da občinstvo natanko ve, da se s tem hoče do-ti duška patriotičnemu čustvovanju. Radi prestopka te naredbe se bodo kaznovali gostilničarji, godbeniki in oni, kateri nara-ča sviranje po ministrski naredbi z dne 20. 9. drž. zak. št. 198 z globo do 200 K ob-zaporom do 14 dni.

— **Ij Razmere v deželni bolnišnici.** O tem predmetu smo prinesli nekaj dopisov. Obveščeni pa smo, da so dotični dopi-si bili deloma netočni. Posebno glede umor-zanega perila na oddelku za kožne bolezni smo obveščeni tako, da po mazilih posta-ne perilo impregnirano ter se na noben na-čin ne da več izčistiti. To je tudi upo-ljivo, da bi pa pri sedanjih dragih klor-ki perilo metal proč, tega ni mogoče zahtevati od nikogar.

— **Ij 2800 dinarjev je izgubil ali so pa bili ukradeni vojaškemu nadzorovalcu Janku Ravniku iz Borovlj, ko je prišel v Ljubljano.** 200 bankovcev je bilo po 10 di-narjev, ostali pa po pet dinarjev.

— **Ij Tatvina pri tvrdki S. A. Uher.** Ukradeno je bilo pri tvrdki S. A. Uher v Slomškovi ulici več klobukov, možnih čevljev, nekemu delavcu pa obleka.

— **Ij Boj s tihotapci.** Detektivni kolodvor-ske policijske ekspoziture so zasedli 13 t. m. tihotapca in tihotapko, ki sta sla iz

Metalkove ulice čez tračnice; 240 ovojov tobaka sta nameravala iztihnati.

Iz gubila se je večeraj jutraj denarica v pekariji nasproti stolnice. V denarici se je nahajalo 48 K denarja in družinska legitimacija. Kdor je dobil, naj blagovolj oddati na Poljanski cesti št. 7 I. n.

Brezposelnost narašča.

Ereradionica — aeroplanska eskadrila kakor tudi druge vojaške delavnice odpuste vse svoje delavce.

Komandant aeroplanske eskadrile v Šiški je javil moštvo dne 5. januarja, da bodo čez 14 dni odpušteni vsi delavci iz službe, če ne dobi država potrebnega kredita. Vojaška gospodarska uprava je brez vsakega denarja. Ravnotako bodo odpušteni vsi državni avtomobilisti v Šiški in na Ledini. Odpušteni bodo tudi vsi vojni delavci. — Vseh skupaj po številu okrog 600. Naveden vzrok odpustitve se glasi: Država nima več denarja — za delavce v vojaških podjetjih. In vendar so ta vojaška podjetja imela važno nalogo, položiti temelje novi industriji v Sloveniji. Sedaj se baje stroji vozijo drugam.

S čem agitirajo socialisti.

Guštanj.

Pravijo: mi smo dosegli zboljšanje plač. Priznajte odkrito, da se nobenemu delavcu od leta 1914 sem še ni zboljšala plača. Dosegli ste samo, da se je plača bolj prilagodila dragini. V resnici pa so delavci sedaj na polovico slabše plačani kot leta 1914. Ker plača je poskočila kvečjemu za 500 odstotkov medtem ko so potreščine za 1000 odstotkov dražje, če ne še več. Zavedajo se to tudi, da je v krajih, kjer imajo večino delavstva, tudi le istih dolžnost nastopati za zboljšanje plač; posebno, če si lastito monopol za zaupnike.

2. Draginje je kriv dr. Korošec. Gotovo zato, ker je odstopil kot minister. Da avgusta je bilo živil dovolj, sedaj pa, ko je prišla nova žetev, ki je dala čez 80.000 vagonov več pridelka kot ga potrebuemo za lastno državo, pa gre trda in ni nič dobili. Sociji so lani Koroščevo pogodbo z banatskimi mlini kritizirali. Zakaj pa niso sedaj napravili boljše in ugodnejše za konzumente.

3. Sociji so izbojevali delavstvu osem ur delavnice.

Ali ni bila zahteva vseh struj po osemurnem delavniku? Delavec, ki mora skrbeti sam za prehrano, ne more cel dan delati v tovarni, potem ponoči pa iskati si živež. Sociji bi pa le ljudi radi prepričali, da so storili vse oni, kar je bilo dobrega v prejšnji vladi in da delajo vse klerikalci, kar je sedaj za nič, čeravno niso pri vladi.

4. Sociji niso proti veri.

Zakaj je le bila potem septembra 1919 po kranjskem zaukazana molitvena ura v zadržanju za vse žalitve, ki si jih je dovolil Lotrič v »Napreju«? Proti zakramentu sv. Resnjega telesa? Mogoče je »Naprej«? Tudi klerikalni? Potem ka ipomeni Uršičev poziv 21. dec. 1919 v Ljubljani, da naj sociji vzamejo krampe seboj, kadar pojdejo v cerkev? Kaj pomeni zahteva, da v šolo ne sme duhovnik. Krščanski nauk naj podučuje učitelji (četudi je mogoče sam nasprotnik krščanstva). Ko bi bil vsak učitelj v resnici krščanskega mišljenja in bi mu bila krščanska vzgoja sveta stvar, potem bi tudi cerkev s tem bila lahko zadovoljna in tudi stariši bi nič ne imeli proti temu, da učitelji podučuje tudi krščanski nauk.

5. Prej pa se J. S. Z. nič ni brigala za delavstvo v Guštanju.

Tudi sociji se niso zanje brigali, predno niso delavci k njim pristopili. Ko bode pa delavstvo združeno v J. S. Z., bode tudi ista imela dolžnost za iste skrbeti. Če bi se J. S. Z. ne brigala za delavstvo, na kateri način bi hotelo čez 14.000 delavcev biti v njej združenih, čeravno še le obstoji od leta 1906.

Jugoslovanska Strojkovna Zveza.

Maribor. V nedeljo 18. t. m. se vrši občni zbor tukajšnjih skupin, in sicer popoldne ob 4. uri v dvorani J. S. Z. Flosarska ulica 4. Člani in članice, vabljeni ste, da se istega zanesljivo udeležite!

Ruše. V nedeljo, 1. svečana 1920, popoldne ob 9. uri se vrši v gostilniških prostorih g. Novaka občni zbor tukajšnje skupine JSZ.

Muta. Na Svečnico, dne 2. februarja se vrši pri nas javen delavski shod.

Železničar.

Železničari, organizirani v »Prometni zvezi«, imajo sestanek v nedeljo, dne 18. januarja ob 10. uri popoldne v Jugoslovanski tiskarni, III. nadstropje. Tovariši, ude-

ležite se setanka polnoštevilno, gre za naše koristi. — Odbor.

Studenci pri Mariboru. V nedeljo dne 25. t. m. se vrši občni zbor skupine Studenci pri Mariboru. Za zanesljivo udeležbo vseh članov se priporoča odbor.

Rudar.

Mežica. Skupina J. S. Z. v Mežici priredi svoj redni letni občni zbor v nedeljo pred Svečnico, to je 1. svečana 1920 v prostorih pri žagmojsterju s sledečim sporedom: 1. Pozdrav predsednika, 2. poročilo tajnika, 3. poročilo blaginika, 4. pregledovalcev računov, 5. odobritev računskega zaključka za leto 1919, 6. volitev odbora, 7. pobiranje članarine in slučajnosti. Vabijo se vsi člani skupine, da se zanesljivo udeležijo občnega zbora. Vabijo se pa tudi vsi prijatelji organizacije, katerim je ležeče na tem, da se naša organizacija razvije in okrepi. — Odbor.

Fobačno delavstvo.

Shod tobačnih vpokojencev. V nedeljo, dne 11. januarja 1920 popoldne ob 2. uri se je vršil shod tobačnih vpokojencev v mali dvorani »Ljudskega doma«. Dvorana je bila nabito polna. Predsednica Ana Simončič otvori shod. Besedo prevzame tov. Cvikelj, ki razloži, kakšen pomen ima organizacija tob. vpokojencev in zasluge na izboljšanju stanja. Nadalje poudarja solidarnost z drugimi strokami, ako se te nahajajo v boju za svoj obstanek. Nato se oglasi k besedi tobačni vpokojenec Valentin Bahar, ki razloži regulacijo prispevkov. Nadalje poziva k vztrajnosti in delu, ker le v delu je rešitev. Poroča o poteku in izvršitvi zadnjih vloženih zahtev. Nadalje povzame besedo tov. Moškerc, ki v čvrstih besedah šiba sedanjo vladno korupcijo in sploh razmere, v katerih se nahajamo. Omenil je tudi postopanje vlade napram organizaciji javnih nameštencev v Zagrebu. Po enotnem povelju zborovanja je predsednica zaključila zborovanje. Z zadovoljstvom so se udeleženci razšli v nadi, da se zopet kmalu vidimo, mor-da kje drugje, kjer bomo lažje razložili svoje mnenje.

Kovinar.

Guštanj. Dne 4. I. 1920 je imela plačilnica J. S. Z. svoje mesečno zborovanje. Prišlo je do 40 članov in dva zaupnika socialistov. Tako je prav! Boljše poslušati kot pa iti na tuja poročila, ki so mnogokrat zavita. Delavski stvarbi pri prijateljski razmerje med kršč. mislečimi delavci in na razrednem boju stoječimi le koristilo. Če tudi v versko kult. vprašanjih ne moremo korakati skupaj, bi vsaj v gospodarsko socialnih mnogokrat mogli. Ker govornik iz Ljubljane ni dobil pravočasno legitimacije, je govoril domači župnik. Po zborovanju je pristopilo zopet nekaj novih članov. Ker ima plačilnica že čez 40 članov, se osnuje 1. febr. 1920 po prvi sv. maši v istih prostorih skupina. Delavci, ki nameravate priklopiti se kršč. organizaciji, storite to do 1. februarja, da imate tedaj že tudi pravico govoriti pri volitvah v odbor skupine.

Predilniško delavstvo.

PREDILNICA V TRŽICU.

Gotovo najslabše izmed vseh delavcev se je godilo predilniškim delavcem v Tržicu ves čas vojske do današnjega dne. Nad eno leto je že, kar je predilnica v Tržicu popolnoma prenehala z delom, prej pa tudi ni mogla dati vsak dan dela zaradi pomanjkanja surovin. Delavci so bili navezani na državno podporo, zaradi katere so morali in še morajo požreti veliko pikrih besedi. Od 500 do 700 delavcev in delavk je bilo pred vojsko zaposlenih v tržički predilnici. Koliko stradanje so preostali zadnja leta, ni moči dopovedati. Z velikim veseljem so torej sprejeli vest, da bo predilnica v kratkem zopet začela delati. Z veseljem so se tudi odzvali vabilu, naj pridejo v ponedeljek, 12. januarja 1920 na shod, da se pogovore o plači, ki naj bi jo dobivali sedanjim razmeram primerno. Prišli so, pa kakšno razočaranje! To ni bil shod predilniškega delavstva za pogovor o plači, ampak čisto naveden socialističen shod, na katerem se je uprizoril lov v socialistično organizacijo in agitacija za bližnje občinske volitve. Skoraj ni vredno kaj več poročati o tem shodu, a kar je značilno za metodo, ki jo imajo socialistični voditelji pri razširjanju socialdemokratskega evangelija, naj sporočim nekoliko podrobneje, kaj se je govorilo na tem shodu. Shod je bil sklical sodrug Snoj v salon rdečega konsuma v Tržicu. Bil je še dosti dobro obiskan. Z malo izjemami se bili navzoči sami socialisti in socialistinje raznovrstnih strok, ne samo predilniške.

Začel je Snoj: »Preden začnemo delati v predilnici, morajo vsi vstopiti v eno samo organizacijo, v našo, v socialnodemokratsko. Vsak se ne ve, kaj je socialni demokrat. Mi pravi socialni demokrati nismo. (Gotovo ne, ker se vežete s kapitalisti in buržuazijo Op. poroč.) Mi smo organizirani strokovno, pravi socialni demokrati pa so tudi še politično organizirani. — Mi smo pravi kristjani, ker smo krščeni. Živimo kakor vera uči. (Čigava? Op. poroč.) Duhovniki vpeljejo, da smo krivoverci. To ni resnica. (Duhovniki morajo že vedeti, če tako pravijo. Oni so zato, da uče pravo vero, Op. poroč.) Želim, in to se mora zgoditi, da bomo vsi edini! Ali ste vi za to, da mora biti vse rdeče? — In zašumelo je: »Vsi smo za to!« — Nato se je oglašil mojster krtac Pregelj: »Tudi jaz sem za to. Vsi morate pristopiti v našo socialnodemokratsko organizacijo! Tudi jaz vam pojasnim, kaj so socialni demokrati. Kristus je bil prvi socialist. Mi smo njegovi namestniki. (Kdo vas je postavil za to? Op. poroč.) Mi delamo za delavstvo. Jezus je bil tudi za ljudi, bolj kakor so duhovniki. Jezus je rekel: Ljubite se med seboj. To mi delamo. Edino mi socialni demokrati ljubimo delavstvo. (Ko ga mečete iz tovarn, če ne trebi z vami. Op. poroč.) Nas poslušajte! Kdor ni z nami, je proti nam. Kdor ni pri nas organiziran, takega mi ne ceramo med nami. (Iz ljubezni seveda. Op. poroč.) S takim vun! (Zato, ker se ljubite med seboj kajne? Op. poroč.) — Nastopi Kryštufek stari, Čeh, ki govori nerazumljivo in slabo slovenski. Iz celega govora se je razumelo najbolj to, da ima duhovnike v želodcu in jih ne more prebaviti. »Klerikalna stranka se vam hlina,« je čeval, »ne naredi pa nič. Duhovniki se vam delajo dobri, nazadnje so pa vsi največji goljufi. Jaz grem tudi v cerkev, rad grem v cerkev, čeprav mi župnik dela težko srce, ker če ne vsako nedeljo, pa gotovo vsako drugo udriha po socialistih. Zdaj leto sem vas pri Pelarju vabil v našo organizacijo. Veliko jih je bilo prišlo k nam. Ali žalibog, klerikalne tercijske so hodile k župniku in ta jim je rekel: Hudiču ste se zapisale. In veliko nam jih je odbil. Nas imajo za hudiče. Župnik ima tako lepo stanovanje, kaj pa delavci? Kaj pa stori župnik za delavce? K nam, k nam vsi! V našo organizacijo!« — Besedo dobi Jerišev: »Tako mora biti! Vse k nam! Sedaj bo drugače. Včasih smo brali »Naprej« skrivaj. Zdaj pa bomo brali »Naprej« in druge naše liste prosto. Skupaj moramo držati. Vsi za enega, eden za vse! Če ne bo tako, da bi take plače imeli, bom jaz prvi rajšal s knjižico, saj me poznate.« — Molčati ni mogel Kryštufek mladi in je udrinil po klerikalni stranki, ki da nič ne naredi za delavstvo. »Le mi vse naredimo, torej vsi k nam, le ena stranka mora biti.« — Preden je Snoj zaključil shod, je še poagital za občinske volitve rekoč: »Zdaj bodo volitve. Klerikalci bodo delali na razne načine. Da bodo dobili več glasov, bodo podkupovali. (To pa znajo socialisti! Op. por.) Ne prodajajte sami sebe! Volimo po naše! Tisto se bomo še pogovorili. Povabim vas, prihajajte sem vsak ponedeljek večer ob pol sedmih, bomo imeli tukaj govore, da se bomo izobrazili. Povabim vse. Tudi ženske; ker tudi ve potrebujete izobrazbe. Danes teden, če le mogoče, pride Prepeh. Ta vam bo povedal, da je on skomandiral bombaž za našo predilnico, da je vse to naša stranka naredila. Za brezposelno podporo sem se pa jaz potegoval, noben drug ne.« — S tem je bil shod zaključen.

Kaj smo torej slišali na tem shodu? Da bo predilnica kmalu začela z delom. Da je za bombaž poskrbel vladar (kar bi bila morala že zdavnaj storiti. Op. por.). Vse druge stranke so za nič, posebno pa klerikalna, samo socialnodemokratska skrbi za delavstvo. V predilnici bodo delo dobili samo tisti, ki so v socialistični organizaciji. Zato mora biti vse rdeče. Z drugimi rdeči sodrugji in sodružice ne bodo delali.

Bomo videli, kdo bo odločeval. Kar tako pa se ne damo pustiti metati na cesto delavci in delavke, ki nočejo verovati rdečemu evangeliju. Kristus je samo eden, in ta živi v svoji cerkvi. Skala, na katero je zidana Kristusova cerkev, je pa rimski papež. Kjer je papež, tam je cerkev. V ti cerkvi in samo v ti cerkvi so pravi učniki. To pa so katoliški duhovniki in škofje, ki so s papežem v zvezi. Tem je rekel Kristus: »Kdor nas posluša, mene posluša.« Vi socialisti pa pravite: »Nas poslušajte, ne katoliških duhovnikov.« Torej, kdo je vas postavil za učnike ljudstva, ker vas ni Kristus, ker nasprotujete od Kristusa postavljenim učnikom? Mi že vemo, kdo. Zato pa bomo poslušali Kristusa, ki pravi: »Takrat ne verjemite, če vam kdo reče: Glejte, tukaj je Kristus, ali tam. Vstali bodo namreč krivi Kristusi in krivi preroki.« In taki ste vi! Zato ne bomo več prihajali na vaše shode. Enkrat ste nas zvalili, ker ste obetali, da se bomo za naše delavske zadeve pogovorili, plače določili itd. Pa vsega tega ni bilo nič. Vi ste le svoj rdeči evangelij oznanjevali. Zvezani s kapitalisti in liberalci ste izdali delavsko stvar, kakor ste izdali Kristusa.

Mi pa ostanemo to, kar smo, zvesti Bogu in katoliškemu načelom, po katerih hočemo delati za pravice delavstva — brez hinavščine in brez strahu pred vašo nasilnostjo. Eden za vse.

Usnjarsko delavstvo.

Sestanek usnarjev kršč. soc. mišljenja, ki se je vršil v ponedeljek v Ljubljani, je jasno pokazal resno voljo naših usnarjev, da hočejo ustvariti Zvezo usnarjev, ter jo dvigniti na ono višino, ki ji je potrebna, da bo mogla dvigniti to delavstvo k človeka vrednemu življenju, in ga osvoboditi izrabljajočega kapitalizma. Določil se je odsek, ki bo poskrbel za stike z drugimi skupinami usnarjev, da se bo na bodočem delavskem tečaju določil odbor, ki bo zastavljal vse svoje moči za izpeljavo našega načrta.

Tržič. V Kozinovi tovarni se je spekla vest od naših širokoustnih političnih nasprotnikov, češ da so farji doplačali k sladkorju, kolikor se je v našem konsumu cenejše prodajal ko pa v socialističnem. Takim zlobnim nevednežem pač ne moremo dati drugačnega odgovora, kakor da zlorablajo vse, kar je dobrega. Kaj ne, cukerkček je bil pa le dober po nižani ceni? Tudi za vas zabavljaje, kateri ne veste, bi li bili tič ali miš? Torej vedite že enkrat, kdor je rdeč, ne more biti črn! Seveda tudi naša moka vam je rojila po glavi, ker jo manjka pri vas, da bi si nasitili želodce. Kar se pa tiče izplačevanja bolniških podpor od naše Jugoslovanske strokovne zveze, pa prosimo dokazov, kdo je ni prejel? Sicer pa mi vam ne zamerimo, ampak vemo, da ste žrtve farbarije vaših voditeljev.

Lesni delavec.

Prav v svetovni vojni se je izkazalo, da je les poraben za vse mogoče stvari. Nastalo je vse polno barak in žag v naših gorah, kjer se je sekalo in obdelovalo vse navzkriž, neupoštevajoč potrebo in kakovost lesa. Mi imamo veliko bogastvo v lesu. Drugo pa je, kako se bo ta les uporabljal. Prav ima vlada, da išče potov kompenzacije drugo blago, ki ga ravno tako rabimo. Toda za domače ljudstvo je prvo kurivo in stavlinski ter pohištveni les, ki naj omogoči delavskim stanovanjem zaslужek v širšem obsegu. Pa nabava teh lesnih produktov bo razmeroma bolj poceni, kot v sosednih državah. Na tem je pa delavstvo samo veliko udeleženo, da se produkcija nam v korist razvija, ker je delavstvo tisti faktor, ki produktivnost pospešuje, to pa le tedaj, ako je ono v fizičnem kot v moralnem do dobrega oskrbljeno. To je pa na nas samih ležeče. Če se bo les razpečeval kot dosedaj, ko je povečini lesni trgovec šel za tem, da izvozi surov les v Italijo in pri tem obogati na stroške onih, ki največ trpe pri tej panogi, nam ni pričakovati zboljšanja. Zavedajmo se delavci lesnih strok, da moramo začeti misliti na to, da nam bo zveza lesnih delavcev resna opora, da si izboljšamo svoj gmetni položaj pri tej dragini. Drvar, ki gre v gozd, si strga več obleke in ima tudi drugače naporno delo, pa se ne bi poslužil organizacije, ki mu pomaga uveljaviti njegovo moč. V očigled bogastva in potrebe lesnih produktov se moramo tesno oprijeti organizacije. Izvršiti bo treba parcelacijo gozdov, kar se posebno v Sloveniji za prav na lahek način izvesti ter tako dati onim, ki niso v posesti, več zemlje, za postranski zaslužek. To je naša naloga in pa dolžnost Zveze lesnih delavcev, kajti les je najbogatejši vir v Jugoslaviji.

Čipkarica.

M. Cankar, žiri.

I. ČIPKARSKA ZADRUGA V ŽIREH.

Zdi se mi potrebno, da o tej domači obrti razpravljamo v našem listu. Prvič zato, da čipkarice po širni Sloveniji zavzamejo enotno smer, da se ta obrt ohrani in poživlji. Drugič pa zato, da bodo tudi razni uradi in drugi merodajni krogi, katerim je pri srcu naše ljudstvo in jim je na tem, da ne zamre ta naša domača obrt, da se tudi ti zainteresirajo za to stvar, ker je čisto gotovo, da bo vsled sedanjih neurenjenih razmer pri največji požrtvovalnosti naših čipkaric brez podpore od strani vladnih organov ostalo vse delo brezuspešno.

Menim, da ne pretiravam, ako trdim, da je za Idrijo najbolj razširjena čipkarska obrt ravno v Žireh. Zato je umljivo, da so ravno naše čipkarice, ko je pošel sukanec, to najhujše občutile in so si najprej osnovali svojo lastno čipkarsko zadrugo, katere up se je sicer malo zakasnil, a bo tudi v tem oziru kmalu vse urejeno, seveda pa zadruga ne bo mogla delovati, dokler nimamo na razpolago sukanca. Vendar lahko trdimo, da se je v tem oziru storilo vse tako od strani naših čipkaric kakor od strani obrtnega pospeševalnega urada, to da žal doslej brez uspeha.

Umljivo, da so se pokazale razne težkoče, katerim je pač treba računati. Pred vsem se te težkoče denarnega vprašanja. Zadruga bi potrebovala za svojo obrt precejšen kapital. Tega pa nima. Zato se je svetovalo od strani obrtno pospeševalnega urada, naj bi se po vseh občinah, v katerih je razvita ta obrt, osnovala čipkarske zadruge, ki naj bi skupno z občinami osnovala v Ljubljani svojo centralo, oziroma čipkarsko družbo, h kateri bi se pritegnile naše gospodarske organizacije. Kajpada bi se morala tudi vlada zainteresirati. Ako se upošteva, da tu gre za maso, ki so živele skoro izključno od čipkarske obrti, pač smemo z gotovostjo pričakovati vsestranske podpore od strani vlade, saj bo s tem, če se ta obrt oživi, rešeno za mnogotere občine važno socialno vprašanje. Gosp. Vogelnik cenil čipkaric v Sloveniji na 10 tisoč. Meni pa se dozdeva, da je število precej višje.

Ako bi se ustanovila taka družba, kar se bo moralo zgoditi, bi le ta morala prevzeti tudi nalogo, da bi nakupovala lan in bi istega dajala sama v predelavo v tovarne, kar bi gotovo dobro vplivalo na cene sukanca. Osebito če pomislimo na naš denar, kajti malo je upanje, da bi prišli kaj kmalu do dobrega denarja. Sicer pa bi bilo dobro v vsakem slučaju, da izrabimo lan, ki se pridela doma, v svojo korist. Ob enem bi morala ta družba prevzeti nalogo, da poišče trg našim čipkam izven naše države. Vojska je itak vse trgovske vezi razrušila. Treba bo skrbeti, da odpromo pot našim čipkam, predvsem v bogato Ameriko, na Angleško, Franco-sko itd. To bo sicer ogromno delo, ki ga bo morala prevzeti družba. Treba bo agilnih in poštenih ljudi, ki se bodo tega dela z veseljem poprijeli. Menim, da imamo v tem oziru strokovnjake, ki se bodo gotovo radi oprijeli teške naloge. Želeli je, naj bi se takoj osnovala po vseh občinah, kjer je razvita čipkarska obrt, čipkarske zadruge. Le te pa naj bi se strnile v skupno družbo. Treba je storiti vse, da se obvarujejo čipkarice raznih izkoriščevalcev. Le na ta način bo mogoče, da se ta tako važna domača obrt zopet oživi in da bo dajala zaslužka mnogoterim in ne samo nekaterim.

Želim, naj bi povedali svoje mnenje tudi iz drugih krajev, da tako pridemo do enotne smeri, ki naj se zavzame v tej zadevi. Želim, naj bi ne bile te vrstice zastoni.

Omenim še, da šteje tukajšnja čipkarska zadruga v Žireh prav lepo število članic. Načelstvo čipkarske zadruge sestoji iz naslednjih čipkaric: Helena Sever, načelnica, Marija Kralj, namestnica, odbor-nice: Neža Malovrh, Fr. Erzenožnik, Ivana Brnce, Marija Istenič, Marija Kavčič, Ivana Bačnar, Ivana Gantar.

Žiri. Komisija za zaslišanje čipkaric v svrhu podeljevanja podpor nezaposlenim čipkaricam je s svojim delom gotova. Delovala je tri dni in zaslišala nad 350 čipkaric. Seveda se jih je moralo precejšnje število zavrniti. Na izprašalno polo so se vzele med potrebnimi najpotrebnejše. Komisija se je morala držati določb poverjenstva za socialno skrbstvo. V komisiji so sodelovali gerent Kopač, nadučitelj Leop. Hladnik, učitelj Ivan Stenovc, čipkarska učiteljica Leop. Pelhan, A. Cankar, Lovro Šinkovec. Umljivo, razni jeziki, ki revežu vsako trdo skorjo zavidajo, tolčejo po tej komisiji. Tega si je bila komisija tudi svesta, a svesta si je pa tudi, da je s svojim delovanjem storila svojo socialno dolžnost. Upamo, da bo oblast upoštevala objektivno delovanje komisije s tem, da nakaže opravičenim podporo. Naj bi se ne postopalo preozkosrčno!

Slamnikar.

Domžale. V nedeljo, dne 18. t. m., se vrši shod slamnikarskega delavstva po deseti maši v Društvenem domu. Pričakuje se polnoštevilne udeležbe.

Podpore za brezposelnost so se pričele deliti. Pa, kakor je že povsod navada pri glavarstvih, tako so jo tudi v Kamniku potuhtali in pri mnogih družinah odkazali podpore samo družinskemu očetu, ostale so pa sploh kar prezrli. Tem se godi sedaj krivica. Opozorjamo okr. glavarstvo v Kamniku na to nepravilnost in zahtevamo takojšnjo revizijo vseh prošenj, v katerih so navedeni nezaposleni družinski člani, prizadeti in oškodovani ravno zaradi površnega uradovanja pri glavarstvu. S to zadevo se hočemo še nadalje baviti.

Delo v tovarnah se bo letos še bolj zapoznalo. Še sedaj ni duha ne sluha o kakem začetku. Merodajni faktorji, kje ste?

Dopisi.

Študenti pri Mariboru. Tukajšnji socialni demokratje so izdali parolo, vse delavstvo spraviti v svojo organizacijo. V ta namen so si dovolili vsa sredstva. Tako so rogovillili in kričali po delavcih, kakor neumna žival, da jih je še danes sram. Javno so nas napadali, a vse skupaj ni nič pomagalo.

Tistih devetih nebes pač ne bodo dobili, ki jim jih je njih prvak Nachtigal obljubil. Svojo narodnost so pokazali dne 27. januarja 1919. Posledica je bila kri. In dvakratni štrajk je tudi pokazal njihovo ljubezen do Nemške Avstrije. Sedaj pa pravijo, da so rešitelji proletarijata, mi pa naj bi stopili v njih organizacijo. Nikdar! Tisti sodrugi se sedaj že na prsi trkajo in izgovarjajo. Mi jim pa mirno odgovarjamo, da mi nismo nikogar napadli, da bomo pa v slučaju nasilja branili svoje prepričanje.

Prevalje. Po preteku dobe petih let, let vojske, skrbi in pomanjkanja so se udje našega katol. delavskega društva zopet zbrali pod božičnim drevescem na dan novega leta. Po pozdravnem nagovoru predsednikov, je govoril g. župnik. Povedal je, da je Kristus zopet povzdignil delo do časti in veljave, da je današnje razmerje med delavcem in delodajalcem čisto drugačno, kakor nekdanj. Tudi delavec je vreden član človeške družbe, tudi on se more povzdigniti do višje stopnje, kakor je že marsikateri delavec vsled svojih zmožnosti dosegel slavno ime. Ravno izmed delavskih slojev izhajajo močje svetovnega slovesa. Da bomo dospeli do popolne socialne pravičnosti je treba vztrajnosti, še mnogo bojev in ne omagati. Treba je delavcu, da neustrašeno zastopa edino rešilni socialni program na stališču krščanske vere. Nadalje potrebuje zato tudi strokovne in politične izobrazbe, da se ne da kar tako premagati od nesrotnikov. Zato je dolžnost vsakega našega delavca, da podpira naš »Večerni list«, da je naročen na naše glasilo in se vedno bolj in bolj izobrazuje. Potem se je med sviranjem tamburašev vršil srečolov, kjer so bili udele kat. del. društva. Sedanjim razmeram primerno obdarovani. Na tem mestu se tudi zahvalimo vsem darovalcem in onim, ki so se potrudili, da je prireditev ugodno izpadla. In slednjič je živahna licitacija za božično drevo prinesla našemu društvu dokaj kronic. Lepa prireditev, kjer smo se prijateljsko zbrali, je naredila na vse udeležence lep utis.

Mežica. Avgusta meseca je vzel naš pristaš Anton Škrubi mesar v Možici, od rudniškega podjetja, oziroma rudniškega nadzornika g. Cihelka v našem klavnicu pri Bergšafertu. Ko pa so to zvedeli trije socialnodemokratski delavski delegati, so v zvezi z gostilničarjem in mesarjem Ant. Vivot v Mežici sklenili, da morajo na vsak način Škrubiju klavnicu pri Bergšafertu odvzeti, da bodo tako pripomogli svojem pristašu Vivotu do kraljevskega prestola v Mežici. Kakor rečeno, tudi storjeno, korakalo ti soc. dem. delegati lepega popoldne k Bergšafertu, naravnost k državnemu nadzorniku, in čujte, zahtevajo tam v imenu vsega delavstva, da se odpove klavnic Škrubeju, ker vsi delavci to zahtevajo. Mi bi nič ne imeli zoper to, ko bi bil res delavec kdo o tem kaj vprašal, pa niti omenili nam niso, kaj nameravajo. Zatorej pa jim tem potom odločno prepovemo, naj se nikar več kaj takega ne zgodi. To si dobro zapomnite, delegati, da ne gre, da bi niti ne obvestili in ne vprašali delavstva, ko izjavljate v njegovem imenu, češ da vsi delavci to zahtevajo.

Delavski obzornik.

Prvi kongres holandskih katoličanov. V novembru se je vršil prvi kongres v Haagu. Zasluga holandskih katoličanov je, da v deželi pred enim letom ni izbruhnila revolucija. Krščansko gibanje na Holandskem vodijo delavci, obrtniki in srednji stan. Kongresu so prisostvovali 4 ministri in ministrski predstavniki. Ti možje so dali Holandski najboljše socialne postavbe: Osemurni delavnik, starostno zavarovanje, prost soboten popoldan, starostno penzijo itd. Kongres je pozval katoliško prebivalstvo, da združeno in močito stopi pred javnot. Sklenil je tudi pripraviti vse potrebno, da se ustanovi katol. vseučilišče. Dosedaj so morali katol. delavski sinovi študirati na protestantskih vseučiliščih. Na močnem drevesu krščanskega gibanja se lepo razvija nova mlada veja na Holandskem.

Katoliška ženska organizacija na Štajerskem se je v minolem letu izredno lepo razvila in šteje nad 40.000 članic. Deli se v tri velike smeri: 1. V središču stoji krajevne skupine in ženska društva, ki obsegajo v glavnem samostojne, to je izobražene in kmetijske žene. 2. Nato pridejo krščanska ženska strokovna društva za delavke, ki zastopajo koristi žena v pridobitnih (delavskih) poklicih; združena so v dež. zvezi katoliških žena in deklet delavskih poklicev. 3. Katoliška dekliška društva, oziroma kongregacije in mladinske skupine. Vse tri smeri so združene v deželno predsedstvo katoliške ženske organizacije, ki je sestavljena iz zastopnice izobraženega in kmetijskega samostojnega žensktva, zastopnice mladinske organizacije in deželne predsednice. Kjer na deželi ne kaže

ustanavljati posebne ženske organizacije, more kat. ženstvo pristopiti kmet-skemu svetu in se obenem kot skupina pridružiti katol. ženski organizaciji. Vsega šteje katol. ženska organizacija 150 enot, in sicer: 74 kmetijskih skupin z 21.000 članicami, 26 krajevnih in okr. skupin ter ženskih društev v mestih z 11.000 članicami, 32 dekliških društev s 5- do 6000 članicami in 10 strokovnih društev z 2500 članicami. V političnem oziru se smatra štajerska kat. ženska organizacija kot del krščanskosocialne stranke, s katero je organizacijsko zvezana po »Političnem odseku«, ki je sestavljen iz zastopnic šestih mestnih okrajev in zastopnic krščanskih ženskih strokovnih društev. Ta odsek je na eni strani člen ženske organizacije, na drugi pa podrejen vodstvu krščanskosocialne stranke. Kat. ženska organizacija odstopa stranki tudi tretjino svojih rednih dohodkov. Ženske poslanke in občinske svetnice so združene v socialnopolitičnem ženskem klubu, ki tvori zvezo med katoliškim žensktvom in zakonodajnimi zastopi. Štajerska katol. ženska organizacija je zastopana v centralnem odboru političnega krščanskega ženskega gibanja v Avstriji, ki ima svoj sedež na Dunaju; načeluje mu narodna svetnica dr. Hildegarda Burjan, ki je tudi članica državnega predsedstva kršč. soc. stranke.

Aprorizacija.

a Izkaznice za petrolej. Pravico do izkaznic za petrolej vobče imajo le v Ljubljani in v Spodnji Šiški stanujoče stranke, ki nimajo v svojem stanovanju ne električne ne plinove razsvetljave.

Kdor ima v stanovanju le delno električno ali plinovo razsvetljavo v stanovanjskih prostorih, dobi izkaznico B.

Izkaznice se bodo razdeljevale po sledečem redu:

1. A-karte za petrolej dobi vsaka rodbina z lastnim gospodarstvom, ki šteje vsaj dve osebi. 2. B-karte dobe samske osebe, ki imajo svojo sobo. Če se nahaja v eni sobi več samcev, se izroči le eno B-karto tisti hišni stranki, ki oddaja samcem stanovanje. 3. C-karte dobe (poleg A ali B-karte) obrtniki, kateri se izkažejo pri krušni komisiji z obrtnim listom. Med obrtnike pa ni prištetih pisarn in prodajaln, ki ne prodajajo živil, pač pa peke, mesarje, gostilničarje, krčmarje itd. 4. C-karto dobe tudi posest-

niki hlevov, ki imajo govejo živino ali konje.

a Krušne komisije bodo uradovale v soboto dne 17. januarja 1920 od 8. do 12. ure dopoldne. Izdajale se bodo izkaznice za petrolej. Kdor ne pride k krušni komisiji, dobi izkaznice za petrolej šele 25. januarja 1920, ker ima osrednja krušna komisija dovolj poln z akcijo za cenejšo moko.

a Načelniki krušnih komisij se vsobijo, da pridejo zanesljivo v petek, dne 16. januarja 1920 ob 6. uri zvečer v mestno posvetovalnico radi seje.

Razne novice.

a Posledice vojne na avstrijskih visokih šolah. V finančnem in proračunskem odseku avstrijskega parlamenta je počevalc Leuthner opisal razmere, v katerih so zašle avstrijske visoke šole vsled vojne in druginje. Koncem vojne so bili izmični zavodi brez stekla, brez gumij, brez kovin, brez tulcev. Zunanja znanstvena literatura zadnjih petih let je manjkala, instrumenti so bili zastarani in v slabem stanju. Na obnovitev in izpopolnitev vsled nezasišane druginje ne da mladit. Tulci, cevi, reagenčni kozarci, kemikalije so dosegli nemogoče cene. 1 kg koka, ki je stal pred vojno par sto kron, stane danes 48.000 K, 1 kg morfija 25.000 kron, 1 kg joda 3500 K, 1 kg platine, ki je stala preje 3300 K, stane danes 650.000 kron. Ob današnjem državnem prispevku za knjižnice in zavode visokih šol je vsako znanstveno delo izključeno.

Narodno gledališče.

V soboto 17., nedeljo 18., ponedeljek 19., torek 20. in sredo 21. t. m. bodo gostovala na našem odru gospa Borštnik-Zvonarjeva in gospod Skrbinek v Strimborgovi založbi »Oče«. Raditega se spremeni repertoar v sledeče:

DRAMA.

15. jan., četrtek: »Na dnu.« Abon. E.
16. jan., petek: »Na dnu.« Abon. B.
17. jan., sobota: »Oče.« Abon. D.
18. jan., nedelja: »Oče.« Izven abon.
19. jan., ponedeljek: »Oče.« Abon. A.
20. jan., torek: »Oče.« Abon. B.

OPERA.

15. jan., četrtek: »Rusalka.« Ab. A. & B.
16. jan., petek: »Rigoletto.« Izven abon.
17. jan., sobota: »Sanje.« Abon. C.
18. jan., nedelja: »Prodana nevesta.« Izven abon.
19. jan., ponedeljek: Zaprto.
20. jan., torek: »Hoffmanove pripovedke.« Izven abon. Uradniška predstava.

Mrtva vas.

Spisal Viktor Car-Emin.

Moji otroci! Zelel bi, da Vam bi pripovedoval o samih lepih in dobrih stvareh. Vi ste majhni, vaše srce je mehko, a duša je čista in nebeškim angelom najbližja. Greh bi bil, če bi motil ta vaš svet in vedri mir. Zato bi vam hotel govoriti samo o rajni in blagoslovu, ki ga je božja roka usejala na ta svet: o ljubezni očeta in matere, o bratski dobroti, o prijateljski udanosti, o cvetju, o pticah, o zvezdah, o vsem, kar je lepo, dobro in ljubo. Toda poleg dobrega je na svetu tudi mnogo hudega. Poleg vonjav vijolice je najti pogosto tudi strupa, ki kuži vso okolico. Ko bi mogla, bi utekla vijolice daleč v gozd, kjer je zrak čist in dober. Toda ona se ne more ganiti.

So otroci, ki so čiste, bele lilije, a morajo živeti svoje življenje v bližini blata in smradu. Tu pa tam se dobijo otroci, čigar roditelji so grdi pijanci. Težko je govoriti o tem, toda tako je, dragi otroci. Zahvalite Boga, ker so vaši roditelji dobri in plemeniti, a ne pozabite, da je mnogo otrok, ki nimajo te sreče. Ti vaši nesrečni tovariši morajo gledati, kako njih starši pijejo, kako se pripravijo in psujejo dan za dnem, kolnejo Boga in svetnike, grizejo se, tepejo in ubijajo. Ti otroci bi lahko pobegnili, ker niso kot vijolice — a kam? Kako? Iz enega gorja bi padli v drugo. Zato jim ne preostane drugega, kot da ostanejo pod rodno streho in se duše v zadržnem zraku opojnih pijač.

In uboge male lilije ostanejo še nadalje v smradnem vonju, ki polagoma pada na njegove mehke lističe in jih suši, dokler jih ne posuši popolnoma, da ovenejo, odpadejo in izginejo. Nič več ni lepote, ne vonja, ne dobrote, ostalo je samo zlo. Še malo in ta deca bo sama prišla za čašo, pila bo, opila se, psovala in zmerjala istotako, kot se je naučila od drugih, starejših.

Ubogi otroci! Uboge ovenele lilije!

Pred petindvajsetimi leti sem se mudil v vasi M. Ljudje so siromašni, četudi je okoli in okoli vse polno lepih njiv, sočne zemlje kot nalašč za vrtove in vinograde, pa prostranih gozdov, travnikov in pašnikov. Vsega jim je dal Bog, a ljudje, kot da tega ne marajo. Vse zapuščeno, neizorano, neposejano. Prava pusta ladi-

na! Toda zato so gostilne napolnjene. Ob nedeljah in delavnikih, podnevi in ponoči. In žene? Kot pošasti so se privlekile v gostilno, izvekle izpod obleke steklenico in zahtevale pijačo. In izpile so na dušek; če so imele s seboj dete, so dale tudi dojenčku, ki je klical: še, še! In tako je bilo v hišah kot v gostilnah, poleg starih so pili tudi najmlajši... Vsi so pili, prerekali se, tapli in psovali...

Pred nekaj dnevi sem se vrnil v to vas. Obiskal sem jo po petindvajsetih letih prvokrat. Dan je bil prijeten. Zgodnja pomlad je razvila svoje prvo cvetje, prve ptice so pele svoje prve pesmice. Vsak stebel, vsaka gruda, vsak list, vsaka travica, ves se je kopalo v zlatu toplega in blagega solnca.

Dospel sem v vas. Mrtva tišina. Poletne hiše je sedel na kamnu siromašen človek. Jedva sem ga spoznal.

»Zdravo, Peter!«

Ni mi odgovoril. Niti pogledal me ni. topo in enakomerno je strmel predse. Spomnil sem se, da je bil ta Peter velji pijanec in je izgubil pamet: otopel je.

Šel sem dalje in sem zopet našel na dvojico, trojico enakih. Dobil sem tudi nekaj otrok: vse sami mrtvi in glupi obrazi. Če so temu ali onemu le za hip zaigrale oči, se je v njih zasvetil divji, zločinski plamen.

Spoznal sem neko ženo in jo vprašal: »Jela, kje so vaši ljudje?« »Kaj jaz vem? Nekateri v krčmi, drugi v postelji. Prišla je bolezen, pa...« V tem hipu sem zaslišal od bližnjih hiš vpitje in zmerjanja.

»Kaj je?« sem vprašal ženo.

Ona pogleda, skomigne z rameni in reče:

»Orožniki peljejo Mateja Gajca v zapor. Napisal se je in pobil človeka.« Žena je odšla. Šel sem tudi jaz. Ob povratku sem izvedel, da so neki tuji pravljani, da kupijo vsa zemljišča okrog vasi. Vaščani bodo prodali, zapili denar in šli prosit. In z njimi njih otroci.

Ubogi otroci, uboga vas!

Odgovorni urednik Jože Ruter.
Izdajatelj konzorcijski »Večerni list«.
Tisk »Jugoslavenska tiskarna« v Ljubljani.